

7. Ребуха Л., Салко В. Формування управлінської компетентності у майбутнього фахівця закладу освіти: технологічний аспект. *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку* : зб. наук. праць : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтер.-конф.(Переяслав, 23 берез. 2021 р.). Переяслав. 2021. Вип. 68. С. 115–116.

8. Співаковський О. В. Управління університетом: які зміни нам потрібні? *Голос України: газета Верховної Ради України*. 2018. № 95 (6850). URL: <http://www.golos.com.ua/article/303071>

9. Kondur O. Управлінська компонента професійної компетентності фахівця в освітній системі. *Витоки педагогічної майстерності*, 2018. № 21. С. 95–99.

10. Ponomarov O. S. *Filosofia spilkuvannia v konteksti kultury sotsialnoho upravlinnia. Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnomy systemamy: filosofia, psykhologhiia, pedahohika*, 2011. №1. С. 23–30.

Октавія Фізеші,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього менеджменту,
Мукачівський державний університет

ПЕДАГОГІЧНА ІНТЕРНАТУРА В КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ У ЗАКАРПАТТІ (КІНЕЦЬ ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ)

В останні роки спостерігається зростання уваги освітянської та педагогічної громадськості до питання педагогічної інтернатури, про яку також йдеться у ст. 23 Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.): «Особи, які не мають досвіду педагогічної діяльності та приймаються на посаду педагогічного працівника, протягом першого року роботи повинні пройти педагогічну інтернатуру» [1]. У затвердженому Положенні про педагогічну інтернатуру подається наступне трактування сутності педагогічної інтернатури – «система заходів, спрямованих на підтримку педагогічного працівника закладу освіти, призначеного на посаду вперше, у провадженні ним педагогічної діяльності та набутті (вдосконаленні) його фахової майстерності» [2].

Поняття педагогічної інтернатури вже було присутнє в системі підготовки вчителів у вчительських семінаріях, які діяли на території Закарпаття другої половини ХІХ – першої половини ХХ століття. Зауважимо, що в цей період закарпатські землі входили до складу різних європейських держав (до 1919 р. – Австро-Угорщина, 1919–1938 рр. – Чехословаччина, 1939–1944 рр. – Угорщина), що й зумовлювало адаптацію європейського досвіду організації освіти та підготовки педагогічних кадрів.

Розуміння сутності педагогічної інтернатури в заявлених хронологічних межах дещо відрізняється від сучасного трактування. Так, ще 1868 р. угорським урядом було прийнято Закон «Про народну освіту» (1868. évi XXXVIII. Törvénycikk a népiskolai közoktatás tárgyában) [4], дія якого продовжувалася навіть після перерозподілу закарпатської території та її входження до Чехословацької республіки. У законі один з розділів – «Про педагогічні заклади» – регламентував питання організації діяльності вчительських семінарій та змісту підготовки педагогічних кадрів для початкових шкіл. На час прийняття цього закону в Закарпатті ще з 1793 р. підготовка вчителів здійснювалася Ужгородською королівською греко-католицькою півце-вчительською семінарією. Згодом було відкрито ще дві – Ужгородську греко-католицьку жіночу вчительську семінарію в 1902 р. та Мукачівську угорську королівську державну народошкільну вчительську семінарію в 1914 р. Всі три семінарії успішно діяли аж до приходу радянської влади в 1945 р., після чого були «радянзовані» та реорганізовані за радянським взірцем [3, с. 93-95, 133-135, 209-210]. Щодо педагогічної інтернатури, то, згідно §§ 81-84 закону «Про народну освіту» (1868 р.), при кожній вчительській семінарії повинна діяти початкова школа, в якій майбутні вчителі після завершення навчання повинні були впродовж одного-двох років проходити безперевну педагогічну практичну підготовку та виконувати обов'язки вчителя вчителя початкової школи, тобто

проходили педагогічну інтернатуру. Штатний розпис учительських семінарій передбачав наявність посади вчителя початкової школи, який і виконував роль педагогічного наставника вчителів-початківців [4]. У чехословацький період також педагогічна інтернатура була невід'ємною частиною підготовки педагогів та була присутньою в навчальних планах для семінаристів без попередньої педагогічної підготовки. Проте, в цей період з'являється нова категорія слухачів – це переважно педагоги, які вже мали досвід в школі, проте їх документи про педагогічну освіту новим чехословацьким урядом не визнавалися. Відтак, навчальні плани передбачали для них тільки проходження курсу теоретичної перепідготовки без проходження педагогічної інтернатури [3, с. 133–135].

Таким чином, у вчительських семінаріях Закарпаття кінця XIX – початку XX століття педагогічна інтернатура, насамперед, передбачала безпосередню участь семінаристів у роботі початкових шкіл, що діяли при семінаріях, виконання ними обов'язків вчителя початкової школи, ознайомлення з організаційними особливостями роботи школи тощо. Видача документу про педагогічну освіту здійснювалася тільки після проходження атестації за наслідками успішної роботи в умовах педагогічної інтернатури.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
2. Положення про педагогічну інтернатуру. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-polozhennya-pro-pedagogichnu-internatu>
3. Фізеші О.Й. Початкова школа на Закарпатті (друга половина XIX – початок XXI ст.): моногр. Ужгород, 2015. 528 с.
4. 1868. évi XXXVIII. Törvénycikk a népiskolai közsoktatás tárgyában. URL: <https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=86800038.TV&targetdate=&printTitle=1868.+%C3%A9vi+XXXVIII.+t%C3%B6rv%C3%A9nycikk&referer=1000ev>